

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Gwendolyn Womack
THE MEMORY PAINTER

Copyright © 2015 by Gwendolyn Womack

Published by arrangement with Picador, New York.

Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01702-1

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

PUTOVANJE

kroz snove

GVENDOLIN VOMAK

Prevela Aida Bajazet

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2016.

U znak sećanja na Fukumi Micutake

„Stojim pred gospodarima koji poznaju istoriju mrtvih, koji odlučuju koje priče treba iznova čuti, koji sude hoće li knjiga naših života biti puna ili prazna, koji su i sami kreatori jedine istine...

Kad je priča konačno dovršena, i ako je njen kraj dobar, a duša muškarca savršena, onda će ga oni, radosno kličući, uzneti u nebo.“

Egipatska knjiga mrtvih

JEDAN

Sve te slike vise u tami poput aveti. Teško ih je izbrojati – na zidovima gotovo da nema ni centimetra nepokrivenog prostora. S njih pilje oči koje izgledaju kao da su žive. Gledaju pred sebe kao da se pitaju kojom li su čarolijom tamo dospele.

U uglu tog zagušljivog potkrovlja s minijturnim prozorima, betonskim zidovima i podovima, odmah pored hrpe drveta za ogrev, ležalo je desetak bala belgijskog lanenog platna, čekajući da ih neko upotrebi i urami. Nasred ateljea, poređana ukруг, stajala su četiri štafelaja s razapetim i pripremljenim platnima. Njihove površine, uglačane do savršenstva, sijale su se od nanesenog sloja đesa, izgledajući kao da su prelakirane. Ovom starom tehnikom služili su se umetnici u doba renesanse da bi njihove slike izgledale verno, kao fotografije.

Sama platna bila su pažljivo odabrana i poslagana. Na svakom od njih bila je prikazana scena iz različitog istorijskog perioda i s drugog mesta na planeti. Ipak, jedno im je bilo zajedničko: na svima njima uhvaćen je najintimniji trenutak iz nečijeg života ili smrti.

Na prvom je prikazan ponosni samuraj kako, klečeći na tatamiju, izvodi harakiri. Odeven je u obredni, beli kimono, koji je u predelu stomaka natopljen krvlju. Čin ovog ritualnog samoubistva prikazan je verno, do najsitnijih detalja, tako da su užasna agonija i bol na samurajevom licu u trenutku zarivanja sečiva u telo gotovo opipljivi. Iza njega, spreman da mu odrubi glavu, stajao je njegov sekundant. Na drugoj slici, carski vojnik galopira preko polja drevne Persije i za sobom vuče ratnog zarobljenika. Nešto dalje od ove, stoji slika naboranog starca s turbanom na glavi.

Gvendolin Vomak

Pogled mu je usmeren u daljinu, dalek i tajanstven, kao da njime izaziva umetnika da ovekoveči trenutak dok ispušta dušu.

Sam atelje bio je omeđen je s tri zida, a od ostatka prostora odvojen ogromnim japanskim svilenim paravanom. S druge strane tog paravana nalazio se neugledan deo stana, s kuhinjom iza bočnog zida. U dnu hodnika bila je sobica bez ikakvog nameštaja osim jednog madraca. Na njemu je ležao umetnik, opružen potrbuške, nag do pojasa. Čvrsto je spavao.

Odjednom, naglo se trgao, podigao u sedeći položaj i, boreći se za vazduh, pokušao da se izbavi iz kandži moćnog sna.

„Sada sam ovde. Ovde sam. Ovde sam. Ovde sam“, očajnički je ponavljao kao mantru, njišući se napred-nazad u nameri da se umiri. A onda se njegovo telo iznenada potpuno opustilo, pogled mu se zacaklio i obuzeo ga je neki čudni spokoj. Ustao je i, poput mesečara, zaputio se u atelje. Stigavši tamo, odabrao je nekoliko četkica i odmah počeo da meša boje na dotrajaloj drvenoj paleti, istovremeno izgovarajući reči na starogrčkom jeziku, onom kojim se govorilo pre mnogo vekova.

Čak i u mrklom mraku, ruke su mu se pokretale brzo i s velikom sigurnošću. Sati su se nizali jedan za drugim, pritiskajući mu celo telo poput ogromnog nakovnja. Potpuno nesvestan vremena i prostora, nastavio je da slika kao u bunilu, sve dok mu noge nisu sasvim utrnule od bola, a ramena odrvnela od silnih sati stajanja. Kad su se zraci podnevnog sunca probili kroz njegov prozor, oštar bol u glavi izbacio ga je iz stanja transa. Trgnuo se kao da ga je iz dubokog sna probudio rezak zvuk budilnika.

Ja sam Brajan Pirs. Nalazim se u svom ateljeu. Sada sam ovde. Ja sam Brajan Pirs. Nalazim se u svom ateljeu. Sada sam ovde. Ja sam Brajan Pirs.

Ponavljao je ove reči kao da želi da ih silom ugura u svoju svest, hvatajući se za njih kao što dete, odskakujući od zemlje, pokušava da uhvati kanap papirnog zmaja. Te reči bile su njegova jedina veza sa stvarnošću, jedino što ga je držalo na zemlji i sprečavalo da odleti nekud daleko.

Kolena su ga odjednom izdala. Spustio se na pod i leđima naslonio na zid. Sedeo je tako, s rukama opuštenim preko savijenih kolena. Šake i nage grudi bile su mu istačkane od boja i pigmenata koje je držao u bočicama poredanim po policama.

Posle nekog vremena, naterao se da podigne pogled i pažljivo osmotri svoje najnovije delo. Na tom platnu bio je ovekovečen njegov najnoviji san, čije je značenje mogao da shvati samo gledajući u tek stvorenu sliku. Tek kad je osetio da mu se snaga vraća i da može ponovo da stoji na nogama, pridigao se i krenuo prema mestu gde je stajao njegov video-rikorder.

Putovanje kroz snove

U stvari, bila je to izuzetno skupa digitalna kamera, poslednja reč tehnike, opremljena infracrvenim senzorima, pomoću kojih je bilo moguće snimati čak i u mrklom mraku. Brajan ju je stalno držao uključenu. Pre nego što je premotao snimak, znao je da je opet cele noći bulazio na starogrčkom. Pregledavši digitalni zapis, uverio se da je i ovog puta bio u pravu.

Tokom mnogih jutara koja su dolazila posle ovakvih noći, dok bi posmatrao sebe na snimcima, osetio bi se ispražnjeno i nekako mirno. Ali danas to nije bio slučaj. Ovog jutra, njegova vizija još je lebdela nad njim, sveža i živa, kao da je nešto htela da mu poruči. U njegovom snu krili su se mnogi odgovori. Ali na koja pitanja?

Sveštenik iz starog Rima po imenu Origen Adamantije upao je pre nedelju dana u njegov um, i od tada, Brajan je svake noći kao mahnit slikao uspomene iz života tog čoveka. Prvo platno isporučio je galeriji pre nego što se boja na njemu pošteno osušila. Nije znao zašto je to učinio. Znao je samo da se ta slika mora naći na njegovoj narednoj izložbi, ali nije imao predstavu zbog čega.

Otvaranje je večeras. Biće to njegova prva izložba otkako se iz Njujorka doselio u Boston. Cele ove nedelje preispitivao se da li da se uopšte pojavi tamo. Taman kad bi odlučio da to ipak učini, sledećeg trenutka odustao bi od te ideje. Previše je rizično. Tamo će se okupiti mnogo ljudi s kojima će morati da se rukuje i gleda ih u oči, dok će iz pozadine urlati njegove slike. Šta ako njihovo dozivanje kod njega izazove novu epizodu s bulažnjem i čudnim ponašanjem? Kako i čime bi to uopšte mogao da objasni?

Kad se prošle godine nije pojavio ni na jednom otvaranju svojih izložbi u Njujorku, štampa se žestoko ustremila na njega, opisujući ga kao oholog, osornog osobenjaka koji zazire od javnosti, što je bila potpuna neistina. Istina je bila da je on uporno izlagao svoja dela, nadajući se da će se jednog dana negde pojaviti neko ko će shvatiti tajnu njegovih slika i ko će mu se javiti i priznati da je i njega snašla ista kletva. Ali možda je sve bilo uzaludno. Posle tolikih godina nadanja i traganja, počeo je da veruje da je on potpuno usamljen, izgubljen slučaj. Naslikao je na stotine slika i nije dobio nijedan odgovor.

Brajan je protrljao slepoočnice. Počela je da ga muči dobro poznata glavobolja – bio je to znak da treba da isključi mozak. Možda bi trebalo da uzme slobodan dan i prošetati.

Ali pre toga posetiće izložbu u Muzeju lepih umetnosti. Ovaj događaj bio je cele nedelje najavljivanih zastavicama jarkih boja, koje su se vijorile sa svih bandera u centru grada. Na njima je pisalo: „Misterije Egipta

Gvendolin Vomag

i Keopsove piramide“. Svaki put kad bi ih ugledao, činilo mu se da mu poručuju da je ovo svetsko čudo stiglo u Boston samo zbog njega. Ionako je planirao da ode tamo, a danas je baš bio savršen dan za to.

Zgrabio je ključeve i izašao. U hodniku se mimoišao sa susedkom, mladom ženom koju je video možda jednom ili dvaput otkad se doselio. Živela je s mužem u stanu na drugom kraju hodnika i sada ga je čudno pogledala, s mešavinom neprijatnosti i divljenja. Bledo joj se osmehnuo, promrmljao kratko „zdravo“ i potom se brzo vratio u stan, jer je tek tada primetio da je u brzini zaboravio da navuče majicu.

DVA

„Od količine kamena ugrađenog u Keopsovu piramidu danas bi se moglo podići čak trideset zgrada veličine Empajer stejta ili metar visok zid koji bi se protezao od istočne do zapadne obale Amerike i nazad.“

Sa slušalicama na ušima, Linc je gledala slike koje su se ređale na velikom projektoru, zadivljena činjenicama koje je upravo čula.

„Kamenje je isečeno s preciznošću koju bi danas jedva postigli i najbolji optičari. Sve kamene gromade potpuno su istovetne. Stručnjaci za zidanje kamenom smatraju da su stari Egipćani morali koristiti alate pet stotina puta efikasnije od današnjih bušilica. Tačnost s kojom su tada sekli kamene prosto je zadivljujuća.“

Kako je ovakvo nešto uopšte moguće? – pitala se Linc. Što je više podataka saznavala, to je njena zbunjenost bivala veća. Činilo joj se da je iz ovog obilaska muzeja dobila više pitanja nego odgovora.

„Iako se pretpostavlja da stari Egipćani nisu znali kakvog je oblika Zemlja niti kolike su njene dimenzije, Keopsova piramida leži tačno na trećini razdaljine između ekvatora i Severnog pola. Njena visina i površina u savršenom su odnosu sa obimom Zemlje i prečnicima oba pola. Njena osa označava tačan smer sever-jug, čak preciznije nego Grinička opservatorija u Londonu. Ovo je najveća, najgrandioznija i najpreciznija građevina ikad podignuta u ljudskoj istoriji i čak ni u današnje doba nije moguće sagraditi nešto slično.“

Pomalo uznemirena, Linc je skinula slušalice s ušiju i rešila da prekine obilazak. Ona, u stvari, danas nije došla u muzej zbog ove izložbe, već zbog dubljih, ličnih razloga. Iako joj je majka umrla odavno, dok je bila sasvim

Gvendolin Vomak

mala, čak ni sada, posle trideset godina, nije mogla da prođe pored muzeja a da ne uđe unutra, samo zato što je njena mama obožavala to mesto.

U poslednja dva sata Linc je obišla skoro sve galerije, međutim, melanholično raspoloženje nije je napustilo čak ni posle ovoliko tumaranja. *Možda bi trebalo da odem u park i odigram partiju šaha*, pomislila je. U Boston se doselila još pre nekoliko meseci, a evo, još nije stigla da poseti njeno omiljeno mesto na Trgu Harvard.

Zaputila se prema izlazu u nameri da vrati slušalice, ali je usput zastala da pogleda prelepu narukvicu koju su egipatski ratnici pre mnogo hiljada godina nosili oko nadlaktice. Osmehnula se. Skrivena ispod džempera, ista takva tetovaža krasila je i njenu nadlakticu.

Dok se divila narukvici, neko od posetilaca izložbe, kome je narukvica takođe privukla pažnju, zaustavio se pored nje. Nije joj stao preblizu ali ni predaleko, pa je mogla lepo da ga odmeri. Bio je to najprivlačniji muškarac kog je ikad videla, s najplavljim očima na svetu. I on je nju pogledao. Međusobno zurenje trajalo je svega nekoliko sekundi, posle čega je on skrenuo pogled i nastavio dalje.

Linc je ostala da stoji kao ukopana. Gledajući ga kako odlazi, došlo joj je da potrči za njim, dovuče ga nazad na isto mesto pored nje da bi ponovo doživela trenutak kada su im se pogledi sreli.

Kao da joj je pročitao misli, nepoznati muškarac se okrenuo, kratko je pogledao, a zatim ušao u sledeću prostoriju. Ne znajući šta da učini, Linc je ostala da stoji u mestu. Odjednom ju je obuzela neopisiva želja da pođe za njim i ponovo pogleda sve one već pregledane postavke, pretvarajući se da ih vidi prvi put. Ali nije mogla tek tako, iz čista mira, da stane pored njega, zapodene razgovor o, recimo, Nefertiti, i odmah zatim zatraži mu broj telefona. Ovako snažnu privlačnost dosad nije osetila ni prema kome, ali ipak, nije joj bilo ni do otpočinjanja veze u Muzeju lepih umetnosti. Još malo se predomišljala, a onda je ipak rešila da vrati slušalice i izađe iz muzeja.

Kad se našla napolju, svet joj se odjednom učinio drugačiji. Partija šaha, koja joj je pre samo pet minuta zvučala kao odlična ideja, sada joj je postala sasvim neprivlačna. Međutim, ipak je odlučila da ode na trg. Bude li se usredsredila na partiju šaha, možda će uspeti da smiri čudno treperenje oko srca.

Dok je koračala prema cilju, nikako nije uspevala da izbacila iz glave kratkotrajni susret u muzeju, niti da se otrgne osećanju da je odluka o napuštanju muzeja bila pogrešna.

Putovanje kroz snove

* * *

Trg Harvard bio je mesto kao s razglednice. Ovde su se svakog dana okupljali ljubitelji šaha iz svih gradskih četvrti. Njen sadašnji protivnik, stariji čovek s golferskom kapom, povukao je prvi potez, na šta mu je ona brzo odgovorila. Tišina, koju je ovde remetio samo zvuk pomeranja figura po tabli, postepeno je neutralisala njenu čudnovatu napetost. Pobedila je starca u samo desetak poteza.

On ju je mrko pogledao i gundajući postavio figure za novu partiju. Kada ga je Linc ponovo pobedila, pogledao ju je podozrivo, očigledno preispitujući svoj prethodni zaključak da će mu ova lepa devojka biti lak protivnik.

On, svakako, nije mogao znati da je ta ista devojka stekla prestižnu titulu juniorskog velemajstora sa samo petnaest godina. Ovu intelektualnu igru zavolela je još u ranom detinjstvu. Strast prema njoj nije je puštala sve do srednje škole, kada je, da bi se koliko-toliko uklopila među vršnjake i što manje štrčala, silom prilika morala da počne da se bavi i drugim aktivnostima. Većina tinejdžera veoma teško prihvata devojke sveznalice s umom učenjaka, koje su pritom još i šampionke u šahu, tako da je Linc tek na koledžu dobila pravu priliku da otvoreno pokaže sve svoje talente. Napornim radom i znanjem došla je i do postdiplomskih studija i zvanja doktora iz oblasti neurogenetike. Tada se prvi put osetila jednako među jednakima, jer je bila okružena najboljim od najboljih studenata.

Starac je, posle novog poraza, ustao smrknuta pogleda i premestio se za drugi sto.

„Da li je ovo slobodno mesto?“, upitao ju je neko.

Linc je podigla pogled i ukočila se. Bio je to muškarac iz muzeja, onaj isti za kojim je umalo potrčala.

Brzinom svetlosti, u mislima je izračunala procenat verovatnoće da se ovakvo nešto dogodi, uzimajući u obzir sve varijable. Nemoguće je. U gradu veličine Bostona, verovatnoća da će se njih dvoje sresti u muzeju i odmah zatim na nekom drugom, nasumično odabranom mestu, iznosila je jedan prema milijardu, ako ne i više. Prvi put u svom životu ostala je bez teksta, ne znajući šta da mu odgovori.

„Veoma ste dobri“, rekao joj je dok se smeštao preko puta nje.

Ne verujući sopstvenim očima, Linc ga je samo nemo posmatrala kako razmešta figure po tabli. Njih dvoje sada će igrati šah. Ona će odigrati partiju šaha s divnim, misterioznim momkom iz muzeja.

Mora da ju je pratio dovde. Ne, nije to mogao učiniti. Brzo je odbacila tu ideju. Em što bi ga sigurno primetila, em što je u trenutku njenog izlaska iz muzeja on još bio unutra.

„Onaj starac, kog ste s lakoćom pobedili, obično voli da se hvališe da je najbolji igrač u Državnom šahovskom savezu“, rekao joj je, zagonetno se smeškajući.

„Već ste igrali protiv njega?“, upitala ga je iznenađeno, istovremeno priželjkujući da on podigne pogled prema prema njoj i pogleda je isto onako kao u muzeju. Ali to se nije dogodilo – njegove oči ostale su prikovane za šahovsku tablu.

„U poslednjih nekoliko meseci dolazim ovamo bar jednom nedeljno.“

Posle ove njegove rečenice, umesto olakšanja, Linc je osetila razočaranje. Dakle, njen misteriozni muškarac nije ovamo stigao prateći nju, već je njihov susret bio samo proizvod slučajnih okolnosti i ništa više od toga.

U tom trenutku Linc je odlučila da ga ne pobeđi odmah, već da ga malo pusti kako bi produžila vreme provedeno u njegovom društvu. Međutim, već posle nekoliko povučениh poteza, dve činjenice postale su joj kristalno jasne: prvo – da je on i te kako ozbiljan protivnik, i drugo – da njena taktika s popuštanjem kod njega neće funkcionisati.

Igrali su potpuno različito. Dok je on svoje poteze povlačio munjevito brzo, stalno menjajući taktiku, ona je svoje povlačila tek posle detaljnog razmišljanja. Matirao ju je u samo šest poteza. Baš kao što je onaj starac potcenio nju, tako je i ona njega.

Ozbiljno povređene sujete, obećala je sebi da će ga demolirati u narednoj partiji. „Može revanš?“, upitala ga je umilnim tonom.

Prigušeno se zasmejao i klimnuo glavom, ne odvajajući pogled od njenih šaka. Počelo je ozbiljno da joj ide na živce to što neće da je pogleda u oči, međutim, on je baš tada iznenada podigao glavu i pogledi im se konačno ukrstiše.

„Zašto si danas bila na izložbi?“, upitao ju je.

Nekoliko trenutaka samo je nemo piljila u njega, osećajući kako joj se usta suše. „Zato što je moja majka tamo radila“, konačno je izgovorila.

Kao da je znao da postoji još nešto, strpljivo je sačekao. Da li zbog odlučnosti u njegovom pogledu ili nečeg drugog, tek – Linc je samo nastavila da govori.

„Umrla je kad mi je bilo samo šest meseci. Ponekad mi godi da zamišljam da je još živa i da smo nas dve proživele zajedno mnogo više vremena...“ Glas joj je ovde naglo utihnuo. Iako su od smrti njene majke

prošle decenije, Linc je još osećala tup bol u srcu, premda o njemu dosad nikom nije govorila. Današnji dan očigledno je bio izuzetak.

„Kako se zvala?“, upitao ju je obazrivo.

„Grejs“, rekla je i progutala knedlu koja joj se zaglavila u grlu. „Ona je rodom iz Engleske... Ovamo je došla da pomogne prilikom čuvanja i selekcije predmeta iz staroegipatskog perioda.“

Doktor Džordž Rajzner bio je na čelu tima koji je između 1905. i 1942. godine vršio najduža i najuspešnija iskopavanja na teritoriji Egipta. Bio je to zajednički projekat Harvarda i Muzeja lepih umetnosti, posle kog je Boston postao sedište najveće kolekcije staroegipatskih artefakata na svetu. Linc je smatrala da bi gostujuće izložbe, takođe, trebalo organizovati širom Egipta.

„Otkako je nema, ponekad odem sama u taj muzej i pretvaram se da je ona još tamo i da će se svakog trenutka odnekud pojaviti“, priznala je, pritom zapanjivši samu sebe što svoje najintimnije tajne otkriva potpunostrancu.

Međutim, on je na to samo ćutke klimao glavom, dajući joj do znanja da je potpuno razume i da nema potrebe da joj izjavljuje uobičajeno saosećanje niti da joj upućuje otrcane fraze saosećanja.

„Spremna?“, upitao ju je nežno.

Linc je imala osećaj da se ovo pitanje nije odnosilo samo na novu partiju šaha.

„Ti si na potezu“, dodao je.

Pocrvenela je i spustila pogled prema tabli, čvrsto rešena da ga ovog puta pobedi. Međutim, kako je nova partija odmicala, tako joj je postalo jasno da je sav njen napor uzaludan. On nije bio nalik ni na jednog šahistu s kojim se dosad susrela. Većina igrača sticala je znanje iz šaha pamteći na hiljade poteza, obrazaca igre i mogućih ishoda, ali on nije bio takav. Igrao je nasumično, donoseći odluke u trenutku, pa je stoga bilo nemoguće predvideti šta će sledeće odigrati. Pa ipak, uspevala je da održi korak s njim i parira mu držeći se određene taktike, napadajući ga svim vrstama oružja koje je posedovala u arsenalu. Čak ga je nekoliko puta uhvatila kako se osmehnulo posle njenog odigranog poteza.

Partija se oteglala unedogled. Oboje su ćutke povlačili poteze, sve dok on konačno nije prekinuo tišinu.

„Mislim da će ovo biti remi.“

Linc je prešla pogledom preko table, da proverí položaj svojih i njegovih figura. Nije htela da prihvati poraz, jer remi za nju nije značio pobeđu.

Gvendolin Vomak

Međutim, ubrzo se i sama uverila da je bio u pravu. Nerviralo ju je što je to prvi zaključio.

„Ako želiš revanš, ovde sam svakog petka.“

Podigla je pogled prema njemu, pokušavajući da odgonetne šta je time mislio da kaže. Da li joj je na taj način ukazao da želi ponovo da je vidi? Zaista nije bila sigurna šta uopšte znači ovaj njihov neočekivani susret. On se ponovo upiljio u šahovsku tablu. Možda ta privlačnost koju je osetila prema njemu, zapravo, postoji samo u njenoj glavi.

Linc je pogledala na sat i zaprepastila se činjenicom da je prošlo već puna dva sata. Imala je planove za večeras i stoga je morala odmah da krene kući da se presvuče i sredi. Uzela je tašnu i ustala od stola.

„Hvala za odigranu partiju“, rekla je i pružila mu ruku da se pozdravi, istovremeno osećajući neobjašnjivu tugu zbog rastanka koji će uslediti.

I on je ustao. Naklonio joj se i prineo njenu ruku svojim usnama. Nežno, poput perceta, njegov dah očešao joj je nadlanicu, i odmah zatim ruka joj se našla ponovo opružena niz telo.

„Onda, do sledećeg petka, nadam se“, promrmljao je.

Ponovo je osetila ono neobjašnjivo treperenje oko srca. „Onda, do petka“, čula je sebe kako mu odgovara.

Dok je odlazila, osetila je njegov pogled na leđima. Nastavila je da korača, istovremeno gušeći snažnu potrebu da se vrati i upita ga ono što je htela da ga pita stotinu puta tokom partije šaha: nije uspela da sazna njegovo ime.

TRI

PRVI DAN – 6. FEBRUAR 1982.

Nagle promene simptoma kod naših pacijenata prosto su zapanjujuće. Ne želim da obelodanim rezultate ovog istraživanja sve dok ne budemo imali apsolutno sve zaključke na raspolaganju. Ali kako sada stvari stoje, čini mi se da smo na pragu pronalaska leka protiv Alchajmerove bolesti. Kod svakog pacijenta došlo je do velike promene u pogledu smanjenja formiranja moždanog plaka i istovremeno se povećala sinaptička regeneracija, i to do mere koju niko nije mogao predvideti. Međutim, najviše iznenađujućih promena dogodilo se u vezi sa aktivnošću sinaptičkih i glijalnih ćelija.

Jedna od najčudnijih nuspojava leka jeste to što se pacijenti sećaju događaja iz najranijeg detinjstva, kojih se pre bolesti uopšte nisu sećali. Pitanje je da li su ova sećanja stvarna i, ako jesu, zašto su im dosad bila nedostupna?

Našli smo se na neistraženoj teritoriji i stoga ne mogu a da ne postavim sledeće pitanje: ako je ovaj lek toliko delotvoran za oštećeni mozak, kako bi tek delovao na zdrav?

Ovo pitanje opsega me već dugo, baš kao i potreba da lek ispitam na sebi. Rešio sam da postanem predmet svoje studije, pa sam stoga uzeo nekoliko doza leka, znajući da nisam ni prvi ni poslednji naučnik koji je voljan da upotrebi sopstveno telo za dobrobit nauke.

Ovo još nisam obelodanio ni svom timu, a kamoli Dajani, jer se plašim da će pomisliti da sam skrenuo s uma. Nameravam da im sve to saopštim sutra, kada završim seriju ispitivanja snova na samom sebi.

Gvendolin Vomag

Odlučio sam da vodim dnevnik o rezultatima onoliko transparentno koliko budem mogao, da bih iza sebe ostavio trag koji će me podsetiti na to odakle sam krenuo i zašto sam sve ovo uopšte započeo. Ovo što mi se trenutno dešava potpuno je zbunjujuće i apsolutno neočekivano. Ono što doživljavam izlazi iz okvira moje mašte. Nemam odgovore. Nisam siguran ni da imam prava pitanja.

MB